

C 3182

F—11/a.

UTASÍTÁS

A 7-65 mm.-es ÖNMŰKÖDŐ FROMMER-
PISZTOLY (STOP-MINTA) HASZNÁLATÁRA,
KARBANTARTÁSÁRA ÉS KEZELÉSÉRE.

1925. évi utánnyomatás

BUDAPEST

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA

1925

F-11/a.

sz-132/b.

UTASÍTÁS

A 7-65 mm.-es ÖNMŰKÖDŐ FROMMER-
PISZTOLY (STOP-MINTA) HASZNÁLATÁRA,
KARBANTARTÁSÁRA ÉS KEZELÉSÉRE.

1925. évi utánnyomatás

M. Kir. Zrínyi Miklós Akadémia

74/1930. könyvtára

1925.

BUDAPEST

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA

1925

Hadtörténeli Múzeum

Parancsok és

kézikönyvtár

ELLERUM/VE

Országos
Hadtörténeli Múzeum
Kéziratti Tár
C 3182 szám

ELLENŐRIZVE 1988

UTASÍTÁS

a 7-65 mm.-es önműködő Frommer-pisztoly (Stop-minta) használatára és karbantartására.

A Frommer-pisztoly önműködő maroklövőfegyver, melyet a visszalökés működtet.

Ezt a pisztolyt azért nevezzük önműködőnek, mert lövéskor a závarzatnak nyitása, az üres töltényhüvelynek kivetése, a kakas felhúzása, az új tölténynek a töltényürbe való bevezetése és a závarzatnak becsukása, a lövőtől teljesen függetlenül, a fegyver mozgó alkatrészeinek munkája által — a Frommer-pisztolynál a mozgó cső révén — történik.

Az erő, amely a Frommer-pisztolynál a mozgó csövet munkára készíti: a visszalökés, nem pedig a gáznyomás. A visszalökés ama erőnyilvánulás, melyet a csőből kilőtt lövedék ellenhatás (reakció-) képen előidézik és amely a fegyvernek, illetve annak mozgó részeinek visszaszökéseként megnyilvánul, pl. ha puskával vagy kara-

bélylyal lövünk, a lövő vállára mért lökés alakjában. A visszalökés nem tévesztendő össze a gáznyomással, mely a töltény hüvelyében lévő lőpornak elégeése által keletkezik és némely más önműködő pisztolynak magamozgását előidézi azáltal, hogy egyrészt a lövedéket a csőből kiröpíti, másrészt pedig a závarzatra is nyomást gyakorolván, azt felnyitja.

A Frommer-pisztolynál, melyet a visszalökés működtet, a mereven elreteszelt závarzat a lövés közben — értvén ezalatt azt az időtartamot, amíg a lövedék a csőből kirepül, — nem nyílik; ennek a pisztolynak a závarzata csak akkor nyílhat, ha a gáznyomás már megszűnt; ez a legnagyobb biztonságot jelenti a lövő részére és legtekélyetesebb kihasználását a lőporban rejlő erőhatásnak.

A Frommer-pisztolynak ugyanolyan závarzata van, mint a legujabb katonai fegyvereknek, pl. mint a magyar 95 M. puskának, illetőleg kurtály-karabélynak. Ez a závarzat, mint az említett katonai fegyvereknél, zárófogantyúból és zárolóból áll, mely utóbbinak két zárószemőlece van.

Az említett katonai fegyvereknél a zá-

váratnak nyitása és csukása hátrahúzás, illetve előrelökés által létesül. Az önműködő Frommer-pisztolynál a závarzatnak nyitása és csukása hasonlóképen történik, azonban nem mint az említett katonai fegyvereknél: a lövő keze által működtetve, hanem a visszalökés folytán. A visszalökés nevezetesen a pisztolynak mozgó csövet, az elreteszelt závarzattal együtt mintegy 40 mm.-nyire hátralöki és eközben a kakast megfeszíti.

Eme visszaszaladás tartama alatt a cső és a závarzat szilárdan vannak elreteszelve. Visszatolt helyzetében a závarzatot egy becsappanó emeltyű rögzíti, a cső pedig, mely egy lökőrúgó hatása alatt áll, ettől hajtva előreszökken és így a závarzattól elválí. Ezáltal történik a závarzatnak felnyitása, amikor is az üres töltényhüvely a töltényürből kikerül és kivetődik. Amint a cső eredeti nyugalmi helyzetét ismét elérte, ferde felületek, melyek a csőnek hátulsó végén vannak elrendezve az emeltyűt, mely a závarzatot mindeddig a hátsó helyzetben rögzítette, a závarzattól kikapcsolják, amire a závarzat, mely ugyancsak egy lökőrúgó hatása alatt áll, eme rúgó

nyomásának engedvén, előreszökik, közben a tölténytárból új töltényt tol a töltényürbe és azután a csővel elreteszeli, éppen úgy, mintha az ismétlőpuskának závarzatát kezünkkel előrelökjük.

Ebből látható, hogy az önműködő Frommer-pisztolynál a závarzatnak nyitása és csukása, az elsütőszerkezetnek felhúzása, a kilőtt töltényhüvelynek kivetése, új tölténynek a töltényürbe való beadagolása, valamint a závarzatnak elreteszélése teljesen önműködően történik. Látható továbbá, hogy a závarzatnak nyitása és csukása az önműködő Frommer-pisztolynál ugyanazon a módon történik, mint az előbb említett katonai puskáknál, azzal a különbséggel, hogy a závarzatnak nyitása céljából nem a závarzat egyedül kerül hátrahúzott helyzetbe, hanem a csővel együtt és pedig a visszalökés révén hátraszökkent cső által. Ha azután a rúgója által előretolt cső a závarzattól elválik, ennek teljesen ugyanaz a hatása van, — nevezetesen: a závarzatnak nyitása — mintha a kézzel működtetett puskáknak závarzatát hátrafelé a csőtől elhúzzuk.

A Frommer-féle önműködő pisztolynak önműködő biztosítója van, amelyik, ha a

pisztoly kezünkből kikerül, az elsütést önműködően lehetetleníti; ezért a pisztoly, ha kezünkből kikerült, vagy ha a hordózsínóról függ, sohasem süllhet el. Az elsütéshez ugyanis nemcsak a ravaszra való nyomás szükséges, hanem az is, hogy az önműködő biztosító is működtetessék, ami, ha a pisztolyt lövésre készen megmarkoljuk, önkénytelenül bekövetkezik. Ez a két nyomás egymással ellentétes irányban kell hogy történjék, tehát akaratlanul vagy véletlenül sohasem állhat elő. Az említett önműködő biztosítón felül a Frommer-pisztolynak kakasa további legtokéletesebb biztosítékul szolgál, mert ha a kakas le van eresztve, akkor a pisztolyt a ravaszra és az önműködő biztosítóra gyakorolt nyomással sem vagyunk képesek elsütni. A kakas természetesen mindenkor leereszthető. Ez legelőnyösebben olyképen történik, hogy a závarzat és felhúzott kakas közötti résbe a balkéz egyik ujját helyezzük oda, ahol a gyújtószegnek hátulsó vége van; a ravasz révén feszítelenített kakast ez az ujj lágyan felfogja. Ha ujjunkat azután eltávolítjuk, a kakas ütés nélkül enyhén fog nyugvóhelyzetébe fordulni, anélkül hogy az a

J gyújtószege ütést gyakorolhatna. Ha a kakast lebecsátjuk, akkor a pisztoly, még ha éles töltény is volna a csőben, föltétlenül biztosított állapotban van és akkor sem süllhet el, ha a ravaszt is és az önműködő biztosítót is egyszerre megnyomjuk. Megjegyzendő, hogy a gyújtószege, mely a závarzatban van elhelyezve, tetemesen rövidebb, mint a becsukott závarzat; ebből folyik, hogy még abban az esetben is, ha a leeresztett kakas a gyújtószege támaszkodik, a gyújtószege valamely, a töltényürben lévő töltényt, illetve annak gyutacsát érinteni nem fogja és természetesen még kevésbé képes azt elsütni. A gyújtószege a gyutacsot csak abban az esetben csattantathatja el, ha teljesen megfeszített és a ravaszra gyakorolt nyomás által felszabadított kakas röpíti a gyújtószeget a gyutacsra. Nyugalmi helyzetében a gyújtószeget, mely — mint már említettük — tetemesen rövidebb, mint a becsukott závarzat, rúgója állandóan viszaszorítva, tehát minden körülmények közt a gyutacsától távol tartja.

Ha a fegyvernek biztosítása, illetve rúgójának tehermentesítése végett leeresztett

kakast a pisztoly elsütése céljából újból fel akarunk húzni, ez könnyen fonagatosítható annak a kéznek hüvelykujjával, amellyel a pisztolyt tartjuk, ennek folytán, ha a pisztoly tasakban vagy zsebben volna: a tasakból vagy zsebből való kihúzás közben is.

A Frommer-féle önműködő pisztoly egyes alkatrészeinek és azok működésének leírása.

A pisztolynak összes alkatrészei az (1) tokban vannak elhelyezve. A závarzat, mint már előbb kifejtettük, egyenesben működtetendő závarzat, mely teljesen meg egyezik a 95 M. fegyvereknek závarzatával. A závarzat a (2) zárófogantyúból és a (3) zárolóból áll, mely utóbbinak két reteszelő szemölöse van. A zárolóban van elrendezve a (4) gyújtószege, melyet az (5) gyújtószege-rúgó állandóan visszatolt helyzetben tart. A pisztolyban lévő závarzatot a (6) závarzatrúgó állandóan előrenyomja. Ez a (6) závarzatrúgó, mely a (8) vastagodásnak támaszkodik, a (7) vonórúdon van elhelyezve, melynek hátulsó végén két szemölös van, melyek révén a (7) vonórúd a (2) zárófogantyúval kapcsolható. A pisz-

tolynak csöve és závarzathüvelye (9) egy darabban készül. A cső elülső végére a 8-as alakú határoló (10) van tolva; ennek a rögzítését a (11) csőanya végzi. Hogy a csőanya véletlenül le ne csavarodhassék a csőről: a (12) rögzítógomb biztosítja, amelynek hátulsó tányérjára támaszkodik a cső (13) lökörűgője. A (13) csőrűgő a csövet állandóan előrenyomja. Ha a pisztolyt elsütjük, akkor a visszalökés folytán a cső és az azzal mereven elreteszelt závarzat mintegy 40 mm.-nyire visszaszökik. A csőnek és a závarzatnak eme visszaszökése folytán a (13) csőrűgő és a (6) závarzat-rűgő összenyomódnak és a (14) kakas felhúzódik, amikor is a (15) kakasrűgőpecék révén a (16) kakasrűgőt megfeszíti.

Amikor a visszalökés megszűnt, úgy a cső, mint a závarzat — összeszorított rugóik nyomása folytán — ismét eredeti helyzetükbe igyekeznek. A závarzat azonban nem mehet előre, mert visszaszökésekor a (17) rűgős billentyű, melyet a (18) rűgő állandóan fölfelé nyom, a závarzatnak (2a) vájataiba csappant és a závarzatot hátulsó helyzetében rögzíti. A csövet ellenben mi sem gátolja az előreszökésben, a (13) rűgő

tehát előrenyomhatja. Ilyenképen válik el a cső a závarzattól és történik az előreszökő cső által felnyitása a závarzatnak, melyet a (17) rűgős billentyű rögzítve tart. A cső előreszökésekor történik a kilőtt töltényhüvelynek kihúzása a töltényürből, amit a (3) zárolón elrendezett (19) töltényvonó végez. A kihúzott töltényhüvely kivetését a (20) rűgő hatása alatt álló (21) kivető a tölténynyíláson által eszközli. Amikor a cső rendes elülső állását elérte, a cső hátulsó végén lévő (9a) ferdefelületek által, melyek a (17) rűgős billentyűre szöttek ez a rűgős billentyű a zárófogantyú (2a) vájataiból kiszorul, a závarzat tehát szabaddá válik, a (6) zárórűgő ismét szabadon működhetik és a závarzatot előrelöki, amikor is a tölténytárból új töltényt tol a töltényürbe és azután a csővel elreteszlődik, — teljesen úgy, mintha a 95 M. katonai puskánál a závarzatot előretoljuk, — nevezetesen olyképpen, hogy a zárolónak két zárószemölcse a cső töltényürje mögött lévő nyugaszokkal összezsavarodik.

(22) a ravasz, (23) a ravaszemltyű és (24) a kétkarú elesattantó. A megfeszített kakast a (24) elesattantó, melyet a (18)

rúgós billentyű-rúgó állandóan lefelé nyom, tartja megfeszített állásban. Ha a (22) ravaszt megnyomjuk, amit a (25) rúgó, amely közös a ravasz és az elsattantórúd részére, állandóan előretol, akkor a (23) ravaszemelyű a (24) elsattantó alsó karját elforgatja és így a felső karját a kakasnak feszítő nyugaszából kiemeli, ami által a kakas a gyújtószögre csappan és a töltényt elsüti. A (22) ravaszt a (26) önműködő biztosító — nyugalmi helyzetében — állandóan rögzítve tartja, mivel ekkor (26a) orr a (23a) orrnak, illetve a ravasznak mozgását lehetetlenné teszi. A ravaszt csak akkor mozgathatjuk, ha az önműködő biztosítóra gyakorolt nyomás által a (22a) orrt a (26a) orrtól eltávolítottuk.

(27) a tölténytár, ebben van a (28) adogatólemez és a (29) adogató-rúgó. A tölténytárt a (30) tölténytártartó, — melyet a (31) rúgó állandóan működő helyzetben tart — rögzíti a 1 tokban.

UTASÍTÁS

az önműködő Frommer-pisztoly
kezelésére.

A tölténytár kiszedése.

A tölténytartónak a pisztolymarkolat alján (1a) kiálló recézett gombját (30) a jobb kéz hüvelykujjával hátranyomjuk, mire a tölténytár kivehető.

A tölténytár megtöltése.

A töltényeket *elülről* toljuk a tölténytár *pofái* (27a) alá olyképpen, hogy a sárgarézhüvely kerüljön a pofák alá, míg a lövedék a tölténytár elüli félkör alakú fala mellett foglal helyet.

A töltényeket nem szabad felülről, atölténytár pofái között a tölténytárba szorítani, mert ez esetben a pofák széjjelnyomódnak és használhatatlanná válik a tölténytár. Az ilyen tölténytárból kifogástalan adagolást nem várhatunk. A tölténytárnak helyes megtöltésére és kifogástalan

karbantartására, legkülönösebben a pofákra, legnagyobb figyelem fordítandó; a pofákat időről-időre az e célból rendszeresített idomszerrel a puskaművesnek kell ellenőriznie.

A tölténytárban 7 töltény számára van hely; a tárban elhelyezett töltények számát a tölténytár oldalfalain lévő nyílásokon át mindenkor könnyen meg lehet állapítani. Ha a pisztolyt egy 8. tölténnyel is meg akarjuk tölteni, akkor a 7 tölténnyel megtöltött tárat a pisztolyba toljuk, a závarzatot hátrahuzzuk és eleresztjük, miáltal a legfelső töltény a csőbe kerül; azután a tölténytárat kivesszük a pisztolyból, a belőle hiányzó 7. töltényt pótoljuk s a tárt újból a pisztolyba toljuk.

A tölténytár helyes bedugása.

A tölténytárat a markolatba teljesen betoljuk, olyképpen, hogy a tölténytár-tartó hallhatóan becsettenjen.

A pisztoly felhúzása és megtöltése.

A pisztolyt jobb kezünkkel megfogjuk — mutatóujjunknak *nem szabad* a ravaszt megfognia, hanem az a ravaszkengyelen (16) *kívül* marad, egyenesen kinyújtva,

mintha mutatni akarnánk vele, azután a balkéz mutató- és hüvelykujjával a závarzatnak recézett füleit megfogjuk, hátrarántjuk és azután eleresztjük, hogy előrecsappanjon, (nem pedig előretoljuk), aminek folytán egy töltény a csőbe kerül és a kakas megfeszül; a pisztoly most lövésre kész.

Lövés.

A ravaszra gyakorolt egy-egy nyomás csupán egy-egy lövést idéz elő. A ravaszt tehát minden lövés után el kell eresztenünk és ha tovább akarunk lőni, újra meg kell huznunk. Ha a pisztoly elsült, a závarzat a csővel együtt teljesen és mereven elzárt állapotban visszaesuszik, amidőn egyuttal a kakast is felhuzza. Ha a visszalökés megszűnt, előbb a cső egyedül megy megint előre: csak most nyílik a závarzat és dobódik ki a kilőt hüvely. Mikor a cső eredeti helyzetét ismét elérte, akkor azt a reteszt, amely eddig a závarzatot hátulsó helyzetében visszatartotta, a závarzathoz kinyomja, mire a závarzat — a záró-rugó nyomása folytán — előrecsappan, új töltényt visz a csőbe és a csővel — két zárószemölcsének becsavarodása által — mereven összekap-

csolódik, éppúgy, mint a katonai puskának závarzata és csöve.

Biztosító.

Az önműködő biztosító, ha a pisztoly nincsen használatban, minden véletlen elsülést meggátol. Ha csupán a ravaszra nyomunk, vagy ha egyedül a biztosítót nyomjuk meg; a pisztoly sohasem sülhet el. Hogy a pisztolyt elsüthessük, a ravaszt és a biztosítót egyszerre kell megnyomni. A biztosító azonnal kiiktatódik, ha a pisztolyt lövésre készen megfogjuk.

A Frommer-pisztoly megtöltve — egy töltény a csőben — s leeresztett kakassal hordható, tehát az elképzelhető legbiztosabb állapotban, akár a zsebben, akár a tasakban. A leeresztett kakas sohasem nyomhatja az ütőszeg a gyutacsba, mert az ütőszeg tetemesen rövidebb, mint a závarzat. A leeresztett kakast a küvelykujjal könnyen felhúzzuk; a leeresztett kakasú pisztoly tehát, miközben kihúzzuk a zsebből, vagy tasakból, könnyen félkézzel lövésre kész állapotba hozhatjuk. Eltekintve a feltétlen biztonságtól, amit az ilyen kakas nyújt, a leeresztett kakas egyúttal az ütőrúgónak tökéletes ki-

mélését is eredményezi. Egyéb pisztolyoknál, amelyeknek nincsen külső, félkézzel felhúzható kakasuk, — mivel a töltött fegyvert állandóan csakis felhúzott elsütőszerezettel hordozhatjuk, — a pisztolynak működése éppen a legválságosabb pillanatban válhatik kérdésessé.

A töltények eltávolítása a pisztolyból.

Legelőször is a tölténytárt vesszük ki és azután minden körülmények között a závarzatot is teljesen hátrahúzzuk, hogy a netán a csőben lévő töltény eltávolíttassék. Ha a töltényeket a tölténytárból ki akarjuk szedni, akkor azokat a sárgarézhüvely felekénél fogva előre felé kitoljuk a tölténytár pofái alól; *a töltényeket sohasem szabad a tölténytár pofái közül kieroszakolni, mert különben a tölténytár elromlik.*

A pisztoly karbantartása.

Minden lövés után, ha csak egyetlen lövést is tettünk a pisztollyal, a csövet az e célra szolgáló kefével, melyet fegyverolajba mártottunk, a cső torkolatán át mihamarabb keresztülhúzzuk. Ha ezt tenni elmulasztjuk, akkor a csőnek és a töl-

tényürnek rozsdásodása — amit a gyérfüstű puskapor és a gyutacsban lévő gyújtóelegynek maró hatása feltétlenül előidézik — elmaradhatatlan, már pedig ezeket a rozsdásodásokat minden fegyvernél, amelytől kifogástalan működést várunk, feltétlenül meg kell hiúsítanunk. A fegyverolaj nemcsak a csövet és a töltényűrt, hanem a zárolót is, mely a csőnek hátulsó elzárását képezi, elegendő módon meg fogja olajozni és ezáltal meggátolja, hogy a pisztoly lövés folytán rozsdásodjék, — azonfelül pedig az említett alkatrészeket elegendően be is zsírozza és a kifogástalan működés céljaira karbantartja. Ha a pisztoly nem volt kitéve külső bemocskolódásoknak, homok, nedvesség stb. által, amiket megfelelő módon el kell távolítani, akkor éveken át használható marad, további tisztogatás és belsejének olajozása nélkül és mindig kifogástalanul fog működni, ha minden lövés után a csövet fegyverolajjal — mint előbb leirtuk — áthuzzuk, mivel a pisztolynak összes többi alkatrészei, a csövet mereven elreteszelő závarzat által minden további, a lövés által előidézett bepíszkolódástól mentesítvők. A pisztolynak teljes szétszedése és

megtisztítása, továbbá olajozása az összes többi alkatrészeknek csak a legkritikább esetekben szükséges és pedig csak akkor, ha a pisztolyt nedvesség, vagy idegen testek behatása teljesen bemocskolták. Az ilyen teljes szétszedést és tisztítást csak a fegyvermesternek szabad foganatosítania.

A pisztoly szétszedése.

(Az elcsattantó szerkezet kivételével.)

A csőtorkolat fölött lévő rögzítőgombot benyomjuk és a csőtorkolatra csavart anyát a csőről lecsavarjuk. Azután a 8-as alakú határolót kivesszük, valamint az annak támaszkodó csőrúgót is. A határoló bubján lévő bevágást a cső torkolata fölött láthatóvá váló vonórúd végén lévő keskeny lécre illesztve, vele a vonórúdat kissé hátranyomjuk és a hátulsó helyzetben egy negyed fordulattal elforgatjuk, ami által a vonórúd a závarzathoz kapcsolódik és a závarzat csővestől hátrafelé kihúzható.

A pisztolynak összerakása

megfordított sorrendben történik.

Az összerakásnál ügyelni kell arra, hogy előbb a csövet a tokban teljesen előre nyomjuk, csak azután tolhatjuk be a závarzatot.

A pisztolynak teljes szétszedése.

(Amit kizárólag csak a fegyvermesternek szabad eszközölnie.)

Ha a pisztolyt teljesen széjjel akarjuk szedni, — amit kizárólag csak a fegyvermesternek szabad foganatosítania, — akkor a fentleírt széjjelszedés folytatásaképpen legelőször is a tölténytárt vesszük ki és azután a markolatlemez-csavar kicsavarása után a két markolatlemezt távolítjuk el. Erre a kakast vesszük ki, utána az önműködő biztosítót és a tölténytártartót, azután pedig az (a) vezetőcsapszeget, mely a ravasz-emeltyű vezetésére szolgál, továbbá a rúgós billentyűt és az elcsattantót, végre a ravaszt, a ravaszemeltyűvel, amikor is előbb a (b) ravasz-pecket távolítjuk el és azután a ravaszt a kengyel felőli oldalán, a ravasz-emeltyűt pedig a tölténytár nyílás felőli oldalán a toknak. Az összes pecek azon az oldalán a pisztolynak vannak beütve, amelyen a cégfelírás és a gyártási szám látható, a peceknek kitolása tehát az ellenkező oldalon kell, hogy történjék.

A pisztolynak összerakása értelemszerűen a megfordított sorrendben történik.

Legfontosabb számadatai

az önműködő Frommer-pisztolynak:

A pisztoly öbmérete	7.65 mm.
„ „ hossza	160 „
„ „ magassága	110 „
„ „ vastagsága (a legvastagabb helyen)	22 „
A cső hossza	100 „
A huzagok száma	4 „
„ „ mélysége	0.135 „
„ „ szélessége	3 „
A huzagok iránya: jobb.	
A pisztolynak súlya, tölténytár nélkül	550 g.
„ „ „ üres tölténytárral	580 g.
„ „ „ 7 tölténnyel töltött tárral	634 g.

a tölténynek

A lövedék súlya	4.65 g.
A hüvelynek súlya	2.85 g.
A löporadag súlya (gyérfüstű löpor)	0.23 g.
Kezdeti sebesség (V. 12.5 m.) . .	300 m.
A lövedék átütőereje 50 méternyire:	150 mm-es fenyőfa-palló.

